

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เปียโนสำหรับนักเรียนที่มีภาวะออทิซึม
GUIDELINES FOR STUDENTS WITH AUTISM SPECTRUM DISORDER FOR PIANO
LEARNING ACTIVITIES

นางสาวอินทอร จันทนภุมมะ *

Intuon Chantanapumma

รศ.ดร. ณรุทธ์ สุธัจฉิตต์ **

Assoc. Prof. Narutt Suttachitt, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เปียโนสำหรับนักเรียนที่มีภาวะออทิซึม 2. นำเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เปียโนสำหรับนักเรียนที่มีภาวะออทิซึม ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนเปียโนสำหรับนักเรียนที่มีภาวะออทิซึมและผู้ปกครองของนักเรียนที่มีภาวะออทิซึมที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เปียโน จากการสังเกตนักเรียนที่มีภาวะออทิซึมเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เปียโน โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั้งหมดวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งแบ่งประเด็นได้ดังต่อไปนี้ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ 2) เนื้อหา 3) กิจกรรมการเรียนการสอน 4) สื่อ 5) การวัดและการประเมินผล และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เปียโนสำหรับนักเรียนที่มีภาวะออทิซึม

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1. สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เปียโนสำหรับนักเรียนที่มีภาวะออทิซึมมีความแตกต่างและหลากหลายขึ้นอยู่กับภาวะออทิซึมของนักเรียนแต่ละคน 2. แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เปียโนสำหรับนักเรียนที่มีภาวะออทิซึมประกอบด้วย 5 ประเด็นหลัก คือ 1) ด้านวัตถุประสงค์ ต้องคำนึงถึงการพัฒนาและเพิ่มพูนองค์ความรู้ทางดนตรี การเชื่อมโยงองค์ความรู้ทางดนตรีกับทักษะปฏิบัติเปียโน โดยต้องยึดความสามารถของนักเรียนเป็นหลักและต้องมีการปรับเปลี่ยนเป้าหมายและยืดหยุ่นตลอดเวลาเมื่อนักเรียนไม่สามารถปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ 2) ด้านเนื้อหาสาระดนตรีที่สำคัญ ได้แก่ จังหวะและทำนอง โดยผู้สอนต้องสอนจากสิ่งที่ง่ายไปยาก 3) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาให้กับนักเรียนที่หลากหลายรูปแบบ ได้แก่ การใช้รูปภาพ, การใช้สัญญาณมือ, การฟัง, การเคลื่อนไหว, และการมีส่วนร่วม เป็นต้น 4) ด้านสื่อ ตัวผู้สอนและการสาธิตให้ดูเป็นตัวอย่างเป็นตัวอย่างที่ดี โดยวิธีนี้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเลียนแบบและจดจำได้ง่ายและถูกต้อง ทั้งการเคลื่อนไหว การร้อง และการปฏิบัติเปียโน 5) ด้านการวัดและการประเมินผล ควรมีการวัดและประเมินผลทุกครั้ง บางครั้งผู้สอนมีการวัดและประเมินผลด้านพฤติกรรมของนักเรียนที่มีภาวะออทิซึมด้วย เพื่อเป็นการช่วยเหลือและแนะแนวทางให้กับผู้ปกครองต่อไป

* นิสิตมหาบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา

ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: pangmuen@hotmail.com

** อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา

E-mail Address: Narutt.s@chula.ac.th

ISSN1905-449

Abstract

The purposes of this research were 1.) to study the piano lessons for students with autism spectrum disorder, and 2.) to introduce an effective piano learning approach for this group of students. The qualitative research methodology was used in order to collect primary and secondary data by interviewing piano teachers who teach students with autism spectrum disorder and their parents, as well as the appropriate amount of observation of students with autism spectrum disorder when they joined piano lessons. The research consisted of five areas of study: 1) the learning objective, 2) curriculum, 3) activities in the classroom, 4) teaching method, and 5) Assessment

The findings were as follows: 1.) The suitable piano learning approach for students with autism spectrum disorder is varied and depends on an individual's learning capability and condition/ types of autism. 2.) There are 5 elements to consider when a piano lesson is planned for students with autism spectrum disorder, which are: 1) a lesson must aim to develop their overall musical knowledge by integrating the basic music theory and piano skill and the lesson must be flexible enough to encourage students to complete the task and/or follow the lesson; 2) the focus of a lesson should be to understand and be able to follow the beat and rhythm; starting from basic and progressing to an advanced level; 3) a variety of activities in the classroom is recommended including visual, hand signs, gestures, movement, and listening practice, all of which can be used to ensure the engagement of students with autism spectrum disorder; 4) the best teaching method is to demonstrate so students can memorize and mimic; and 5) assessment is critical. Class behavior must be assessed and communicated to parents to ensure the maximum benefit to students academically and socially.

คำสำคัญ: การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เปียโน/นักเรียนที่มีภาวะออทิสซึม

KEYWORDS: PIANO LEARNING ACTIVITIES/AUTISM SPECTRUM DISORDER

บทนำ

โรคออทิซึมสเปกตรัม (autism spectrum disorder) หรือ ASD หรือโรคออทิซึม เป็นโรคพัฒนาการบกพร่องจากความผิดปกติของสมองที่มีอาการแสดงความบกพร่องในพัฒนาการด้านการใช้ภาษาสื่อสารและการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ร่วมกับความผิดปกติของพฤติกรรมและความสนใจที่เป็นแบบแคบจำกัดหรือเป็นแบบแผนซ้ำ ๆ อาการความบกพร่องของโรคออทิซึมจะปรากฏตั้งแต่ในวัยเด็กและเป็นอย่างต่อเนื่องไปจนโต โดยไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ อย่างไรก็ตาม หากมีการรักษาที่เหมาะสมตั้งแต่ในระยะแรกก็จะสามารถแก้ไขความบกพร่องให้ลดน้อยลงและช่วยให้ผู้ป่วยมีพัฒนาการที่ดีขึ้นได้ (American Psychiatric Association, 2013; Gargiulo, R, M., 2009)

การช่วยเหลือด้านการศึกษานักเรียนที่มีภาวะออทิซึมที่มีพัฒนาการถึงวัยที่สมควรเข้าเรียน ควรช่วยเหลือทางการศึกษาให้เหมาะสมกับระดับความสามารถและความต้องการของแต่ละคน โดยจากการศึกษาค้นคว้าพบว่า หลักการของการออกแบบการเรียนรู้ที่เป็นสากล (Universal Design for Learning : UDL) เพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มตามศักยภาพของตน สามารถลดอุปสรรคต่อการเรียนรู้ของนักเรียนได้ และสร้างความยืดหยุ่นในการจัดการศึกษา เพื่อให้ให้นักเรียนที่มีความแตกต่างกันสามารถเรียนรู้ได้อย่างเท่าเทียมกันให้ได้มากที่สุด (Eagleton, M., 2008) ซึ่งการออกแบบการเรียนรู้ที่เป็นสากล ประกอบด้วย 3 หลักการ ได้แก่ 1. การนำเสนอ (Representation) 2. การสื่อสาร (Action and Expression) และ 3. การมีส่วนร่วม (Engagement) (Gargiulo, R, M., 2009) ซึ่งหลักการนี้มีส่วนช่วยให้ผู้สอนประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนในที่มีความหลากหลาย ในขณะที่นักเรียนก็สามารถเข้าถึงข้อมูลและเรียนรู้ได้อย่างเต็มขีดความสามารถของตนได้

ดนตรีเป็นกิจกรรมการเรียนรู้อีกรูปแบบหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนที่มีภาวะออทิซึมได้พัฒนาทักษะสังคม อารมณ์ การสื่อสาร ด้วยวิธีการจัดประสบการณ์ในแบบที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีการเรียนรู้ที่หลากหลายรูปแบบ ทั้งการเรียนเดี่ยว การเรียนกลุ่ม การนำเสนอหรือตอบสนองที่แตกต่างออกไปจากเดิม (Adamek, M. S., & Darrow, A. A., 2010) นอกจากนี้ดนตรียังช่วยให้นักเรียนมีการตื่นตัวจากท่วงทำนองของเสียงเพลงจังหวะที่สนุกสนาน รวมถึงท่าทางประกอบเพลง จึงกล่าวได้ว่า การจัดกิจกรรมดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของการช่วยส่งเสริมพัฒนาการและทักษะการเรียนรู้ให้นักเรียนมีสมาธิ มีความกล้าแสดงออก เสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนในทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย สังคม อารมณ์จิตใจ และสติปัญญา

เปียโนเป็นเครื่องดนตรีที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนที่มีภาวะออทิซึม เนื่องจากเปียโนเป็นเครื่องดนตรีที่ทำให้ผู้เล่นเกิดทัศนวิสัยในการมองเห็นได้เป็นอย่างดี และง่ายต่อการทำให้เกิดเสียงเพลงที่ไพเราะ ไม่ต้องใช้เวลาในการฝึกฝนเทคนิคการผลิตเสียงเหมือนเครื่องดนตรีบางชนิด อีกทั้งจากงานวิจัยต่าง ๆ พบว่า เสียงของเปียโนยังมีอิทธิพลต่อร่างกายที่เกี่ยวข้องกับชีพจร การหายใจ กล้ามเนื้อ รวมทั้งการพัฒนาด้านจิตใจและสมอง ได้แก่ อารมณ์ สติปัญญา จินตนาการ การสื่อสาร โดยเสียงของเปียโนจะเข้าไปช่วยกระตุ้นการทำงานของต่อมที่ผลิต

สารเอนดอร์ฟินทำให้เกิดความสุขด้วย (นภนันท จันทร์อรรถกุล, 2537 อ้างถึงใน จีร์รัตน์ เอี่ยมเจริญ, 2551; Gabrieal, G., 2001)

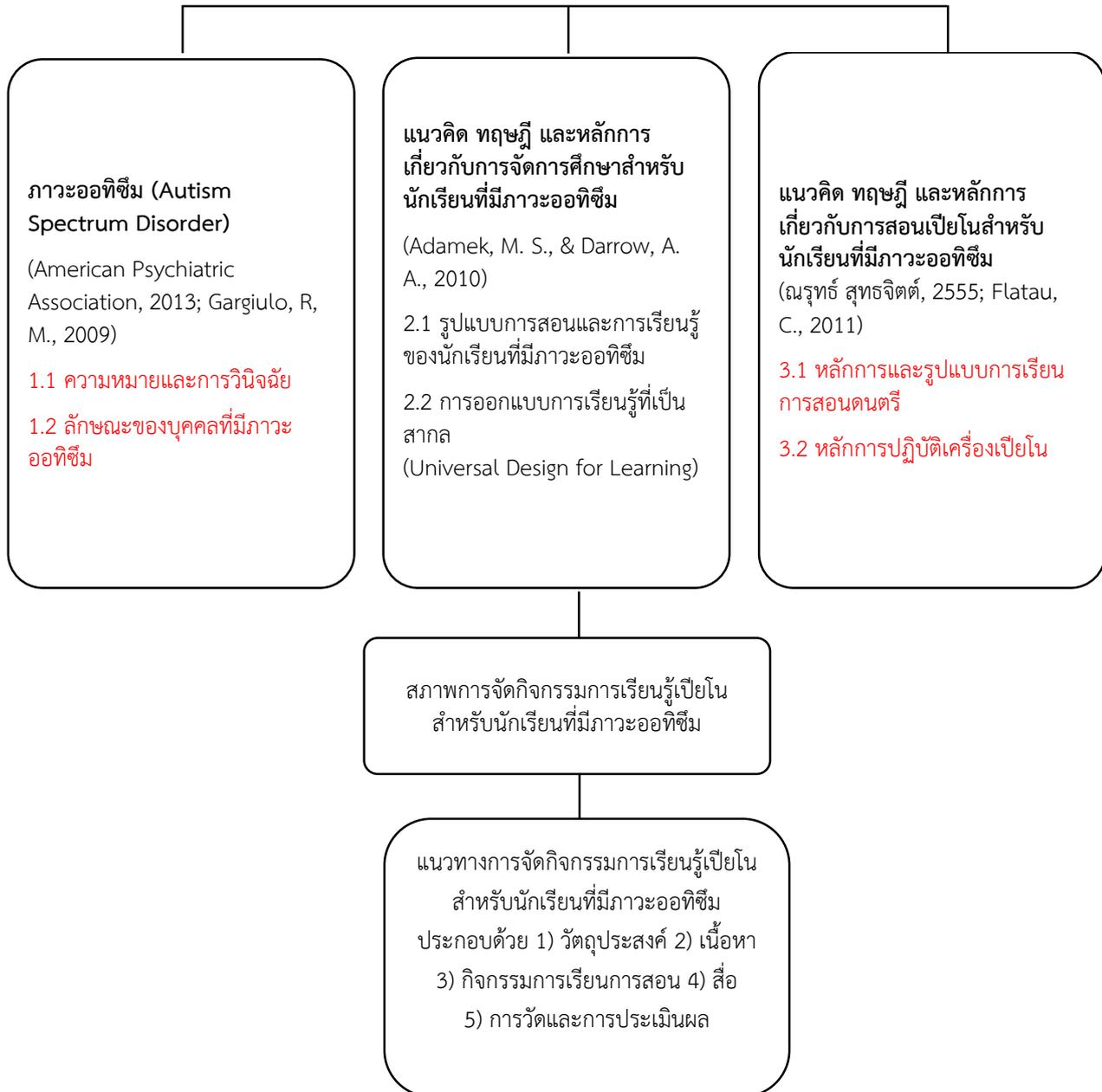
จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ พบว่า ในปัจจุบันมีหนังสือเปียโน และวิธีการเรียนการสอนที่หลากหลายเพื่อนักเรียนที่มีภาวะออทิซึม ได้แก่ หลักสูตรเปียโนของอ็อคคิวเพชั่น อ็อกเทฟส์ เปียโน (Occupational Octaves Piano) ที่ออกแบบมาเพื่อนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ โดยต้องการสร้างความเชื่อมั่น เพิ่มทักษะของกล้ามเนื้อมัดเล็ก ความจำ กระตุ้นความสามารถด้านความรู้ความเข้าใจ (Occupational Octaves Piano, 2018) สำหรับประเทศไทยมีการคิดวิธีการ 1 to 5 piano ที่คิดค้นโดยอาจารย์ตรีรัตน์ อุปลัมภโพธิวัฒน์ (2552) เพื่อให้ผู้ที่ไม่มีพื้นฐานด้านดนตรี สามารถที่จะบรรเลงเปียโนเป็นเพลงได้ตั้งแต่เริ่มต้น โดยใช้เลข 1 ถึง 5 เป็นสัญลักษณ์ ซึ่งนักเรียนจะสามารถอ่านโน้ตและบรรเลงเปียโนได้ทันทีโดยไม่ต้องอ่านโน้ตตามหลักทฤษฎีดนตรีสากล โดยที่จะเน้นให้ผู้เล่นนั้นใช้สมอง สายตา และมือ ทำงานประสานกัน สร้างเสียงเพลงที่ทำให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และเกิดความสุขจากการบรรเลง ซึ่งเหมาะกับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษที่มีข้อจำกัดในการเรียนรู้ ไม่เพียงแต่การสอนเนื้อหาสาระทางดนตรีที่ปรับเพื่อให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ของนักเรียนสำหรับนักเรียนที่มีภาวะออทิซึมเท่านั้น แต่ยังมีพบว่าการปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอนที่ต้องประกอบไปด้วยปัจจัยหลายประการนอกเหนือจากเนื้อหาสาระดนตรี ทั้งการพัฒนาความบกพร่องด้านการสื่อสารและปัญหาด้านพฤติกรรม โดยครูผู้สอนดนตรีต้องเข้าใจนักเรียนอย่างลึกซึ้ง สามารถปรับรูปแบบการเรียนการสอนให้มีความยืดหยุ่นและหลากหลาย มีการปรับกลยุทธ์ สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีภาวะออทิซึม (Jimenez, S. D., 2014)

ในประเทศไทยนั้นยังต้องการงานวิจัยที่น่าเสนอเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เปียโนสำหรับนักเรียนที่มีภาวะออทิซึมในเชิงคุณภาพ ให้เห็นถึงลักษณะของการตั้งวัตถุประสงค์ การเลือกเนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อและอุปกรณ์รวมถึงการวัดและการประเมินผล จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจการนำเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เปียโนสำหรับนักเรียนที่มีภาวะออทิซึม เพื่อพัฒนาศักยภาพทางด้านดนตรีให้กับนักเรียนที่มีภาวะออทิซึม และเป็นประโยชน์ต่อการนำไปพัฒนาหลักสูตรการสอนเปียโนสำหรับนักเรียนที่มีภาวะออทิซึมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เปียโนสำหรับนักเรียนที่มีภาวะออทิซึม
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เปียโนสำหรับนักเรียนที่มีภาวะออทิซึม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการนำเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เปียโนสำหรับนักเรียนที่มีภาวะออทิสซึม ในครั้งนี้จะใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เปียโนสำหรับนักเรียนที่มีภาวะออทิสซึม และนำเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เปียโนที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนที่มีภาวะออทิสซึม โดยมีขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากหนังสือ วารสารทางวิชาการ การสัมภาษณ์ วิทยุทัศน์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวบรวมสาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เปียโนสำหรับนักเรียนที่มีภาวะออทิสซึม เพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาและสร้างเครื่องมือในการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ภาวะออทิสซึม (Autism Spectrum Disorder)
2. แนวคิด ทฤษฎี และหลักการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีภาวะออทิสซึม
3. แนวคิดทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับเปียโนสำหรับนักเรียนที่มีภาวะออทิสซึม

ขั้นที่ 2 ขั้นคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัย

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลหลักที่ใช้ในการวิจัย โดยใช้วิธีเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจงและวิธีเลือกจากการแนะนำต่อ ๆ กันไป เพื่อให้ได้ความรู้หรือข้อมูลได้มากที่สุด (ชาย โพธิสิตา, 2554) ได้แก่

1. ครูผู้สอนเปียโนสำหรับนักเรียนที่มีภาวะออทิสซึม จำนวน 4 ท่าน
2. ผู้ปกครองของนักเรียนที่มีภาวะออทิสซึมที่เรียนเปียโน จำนวน 4 ท่าน

ขั้นที่ 3 ขั้นสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) และทุติยภูมิ (secondary data) โดยผู้วิจัยสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์ การวิจัยครั้งนี้ใช้การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ปลายเปิดแบบกึ่งโครงสร้าง (unstructured interview) โดยกำหนดกรอบของข้อมูลที่ต้องการไว้ล่วงหน้า เพื่อเปิดกว้างสำหรับข้อมูลทุกอย่างที่อาจจะเป็นไปได้ (ชาย โพธิสิตา, 2554) ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด จำนวน 2 ชุด และแบบสังเกต จำนวน 1 ชุด

ขั้นที่ 4 ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยจากการสัมภาษณ์, สังเกต และบันทึกวิทยุทัศน์ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนเปียโนสำหรับนักเรียนที่มีภาวะออทิสซึมและผู้ปกครองของนักเรียนที่มีภาวะออทิสซึม

ที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เปียโน จำนวน 1-2 ครั้ง และจากการสังเกต และบันทึกวีดิทัศน์ อย่างน้อยสถาบันละ 2 ครั้งต่อเนื่องกัน หรือเมื่อใดที่ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างเหล่านี้เกิดความอึดอัด (ชาย โพธิ์สีดา, 2554) ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลนี้มีข้อจำกัดของการบันทึกวีดิทัศน์ของนักเรียนที่มีภาวะออทิซึม โดยอาจจะไม่สามารถบันทึกข้อมูลได้ทั้งหมดเนื่องจากเป็นข้อมูลสิทธิส่วนบุคคลของนักเรียนที่มีภาวะออทิซึม

ขั้นที่ 5 ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร, งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง, วิดีทัศน์การเรียนการสอน, การสัมภาษณ์ และการสังเกต ซึ่งแยกออกเป็นประเด็น ดังนี้ การกระทำ (acts), กิจกรรม (activities), ความหมาย (meaning), ความสัมพันธ์ (relationship), การมีส่วนร่วมในกิจกรรม (participation) และสภาพสังคม (setting) (สุภางค์ จันทวานิช, 2554) เพื่อนำมาวิเคราะห์สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เปียโนสำหรับนักเรียนที่มีภาวะออทิซึม ซึ่งแบ่งประเด็นในการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ 2) เนื้อหา 3) กิจกรรมการเรียนการสอน 4) สื่อ 5) การวัดและการประเมินผล (Bronfenbrenner, 1997: 513-531 อ้างถึงใน ทิศนา แคมมณี, 2555)

ขั้นที่ 6 ขั้นสร้างแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เปียโนสำหรับนักเรียนที่มีภาวะออทิซึม

การนำเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เปียโนสำหรับนักเรียนที่มีภาวะออทิซึม โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั้งหมดมาทำการวิเคราะห์เนื้อหา และทำการสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เปียโนสำหรับนักเรียนที่มีภาวะออทิซึม

ขั้นที่ 7 ขั้นสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และนำเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เปียโนสำหรับนักเรียนที่มีภาวะออทิซึม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เปียโนสำหรับนักเรียนที่มีภาวะออทิซึม และนำเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เปียโนสำหรับนักเรียนที่มีภาวะออทิซึมซึ่งประกอบด้วย 5 ประเด็นหลัก คือ 1) วัตถุประสงค์ 2) เนื้อหา 3) กิจกรรมการเรียนการสอน 4) สื่อ 5) การวัดและการประเมินผล โดยผู้วิจัยทำการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบของความเรียง แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เปียโนสำหรับนักเรียนที่มีภาวะออทิซึม

ตอนที่ 2 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เปียโนสำหรับนักเรียนที่มีภาวะออทิซึม

ตอนที่ 1 สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เปียโนสำหรับนักเรียนที่มีภาวะออทิซึม

จากการศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประเด็นในการพิจารณาสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เปียโนสำหรับนักเรียนที่มีภาวะออทิซึม

โดยข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนเปียโนสำหรับนักเรียนที่มีภาวะออทิซึม จำนวน 4 ท่าน ผู้ปกครองของนักเรียนที่มีภาวะออทิซึมที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เปียโน จำนวน 4 ท่าน และการสังเกตนักเรียนที่มีภาวะออทิซึมเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เปียโน จำนวน 4 ท่าน โดยประเด็นที่ผู้วิจัยนำเสนอประกอบด้วย 5 ด้านหลัก อันได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ 2) เนื้อหา 3) กิจกรรมการเรียนการสอน 4) สื่อ 5) การวัดและการประเมินผล ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านวัตถุประสงค์

ด้านหลักการในการกำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอน ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงการสัมภาษณ์และการสังเกตสภาพการเรียนการสอนจริง โดยผู้สอนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับหลักการกำหนดวัตถุประสงค์ในด้านการมุ่งจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาและเพิ่มพูนองค์ความรู้ทางดนตรี ในเรื่องจังหวะและทำนองมากที่สุด โดยมีการปรับเปลี่ยนและความยืดหยุ่นเพื่อให้เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียนแต่ละคน รองลงมาคือ การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนการสอนดนตรีในการช่วยเหลือและพัฒนาความบกพร่องที่เกิดจากภาวะออทิซึม และลำดับสุดท้ายคือ การกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอนเพื่อมุ่งให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี

2. ด้านเนื้อหา

ผู้สอนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบดนตรีเรื่องจังหวะและทำนองมากที่สุด โดยใช้วิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อให้ถึงนักเรียนแต่ละคนเข้าถึงเนื้อหาได้มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอน รองลงมาคือ ทักษะการบรรเลงเปียโน โดยการเลือกสื่อ หนังสือ และเนื้อหาให้เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียนแต่ละคน และลำดับสุดท้ายคือ การสร้างสรรค์ทางดนตรี เช่น การตบมือ, การเคลื่อนไหว และการบรรเลงเปียโน เป็นต้น โดยในแต่ละกิจกรรมครูส่วนใหญ่ได้สอดแทรกเนื้อหาเชิงพฤติกรรมเพื่อช่วยเหลือและพัฒนาทักษะต่าง ๆ ด้วย

3. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

ผู้สอนส่วนใหญ่มักมีการเลือกกิจกรรมที่มีความเหมาะสมกับความสามารถ ลักษณะอาการและพฤติกรรมของนักเรียนแต่ละคน โดยใช้เครื่องมือ สื่อ รูปแบบกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนเข้าถึงเนื้อหา

ได้มากที่สุด รองลงมาคือ ผู้สอนมีการวางแผนและจัดลำดับขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาได้ จากการสังเกต พบว่า ผู้สอนส่วนใหญ่มีการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างรวดเร็วเมื่อนักเรียนเกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และกระตุ้นความสนใจให้ผู้เรียนเข้าสู่บทเรียนต่อ ลำดับสุดท้ายคือ การจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ ผู้สอนส่วนใหญ่ต้องการให้ความสำคัญกับเรื่องนี้แต่ภาวะออทิสซึมของนักเรียนซึ่งเป็นข้อจำกัดจึงทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนและยืดหยุ่นกิจกรรมการเรียนการสอนในด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ

4. ด้านสื่อ

ผู้สอนคำนึงถึงความเหมาะสม ระดับความสามารถ รูปแบบการรับรู้และเข้าใจข้อมูลของแต่ละบุคคลมากที่สุด รองลงมาคือ สื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจในสิ่งที่เรียนนามธรรมได้ดีขึ้น รวมถึงช่วยสร้างแรงจูงใจและความสนใจให้แก่ผู้เรียน จากการสังเกต พบว่า ผู้สอนมีการประยุกต์ใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ทั้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับดนตรีมาเป็นสื่อการสอน เพื่อช่วยให้นักเรียนที่มีภาวะออทิสซึมสามารถเข้าใจบทเรียนมากขึ้น ลำดับสุดท้ายคือ สื่อการเรียนการสอนช่วยพัฒนาความรู้และทักษะที่นักเรียนควรได้รับ รวมถึงมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน

5. ด้านการวัดและการประเมินผล

ผู้สอนส่วนใหญ่มีการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติของนักเรียน และการวัดและประเมินผลในห้องเรียนที่เอื้อต่อการจัดการเรียน ได้แก่ พฤติกรรมไม่พึงประสงค์ต่าง ๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่มีภาวะออทิสซึมในด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากให้ความรู้ทางทักษะเป็ยโนเพียงอย่างเดียว

ตอนที่ 2 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็ยโนสำหรับนักเรียนที่มีภาวะออทิสซึม

นอกจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็ยโนเป็นจุดประสงค์หลักของบทเรียนแล้ว ผู้สอนและผู้ปกครองของนักเรียนที่มีภาวะออทิสซึมนั้นต้องการให้ประโยชน์ของคนตรีช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ การลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ การเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์ การสื่อสาร การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม รวมถึงช่วยเหลือความผิดปกติของพฤติกรรมและความสนใจที่เป็นแบบแคบจำกัดหรือเป็นแบบแผนซ้ำ ๆ ดังนั้นหากต้องการใช้แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็ยโนสำหรับนักเรียนที่มีภาวะออทิสซึมของผู้วิจัยนี้ ต้องมีการปรับเปลี่ยนและประยุกต์เพื่อให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน

จากการศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประเด็นในการพิจารณาสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็ยโนสำหรับนักเรียนที่มีภาวะออทิสซึมรวมถึงการสัมภาษณ์และการสังเกตแล้วนั้นผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้ โดยแบ่งประเด็นหลักออกเป็น 5 ด้านหลัก ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ 2) เนื้อหา 3) กิจกรรมการเรียนการสอน 4) สื่อ 5) การวัดและการประเมินผล ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านวัตถุประสงค์

การกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็ยโนสำหรับนักเรียนที่มีภาวะออทิสซึมนั้น ต้องคำนึงถึงการพัฒนาและเพิ่มพูนองค์ความรู้ทางดนตรี การเชื่อมโยงองค์ความรู้ทางดนตรีกับทักษะปฏิบัติเป็ยโน และสอดคล้องกับการกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมโดยใช้ดนตรีเป็นสื่อ เพื่อลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

และเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ผู้สอนต้องมีการปรับเปลี่ยนเป้าหมายและยืดหยุ่นตลอดเวลาเมื่อนักเรียนไม่สามารถปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2. ด้านเนื้อหา

เนื้อหาของสาระดนตรีที่สำคัญ ได้แก่ จังหวะและทำนอง เป็นพื้นฐานของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เปียโนสำหรับนักเรียนที่มีภาวะออทิสซึมที่สำคัญที่สุด โดยผู้สอนต้องสอนจากสิ่งที่ย่างไปยาก จากรูปธรรมเป็นนามธรรม มีการเพิ่ม – ลดปริมาณสิ่งที่สอนตามความเหมาะสม

3. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

ผู้สอนต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาให้กับนักเรียนที่หลากหลายรูปแบบ ได้แก่ การใช้รูปภาพ, การใช้สัญญาณมือ, การฟัง การเคลื่อนไหว และการมีส่วนร่วม เป็นต้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ให้กับนักเรียน อีกทั้งมีการปรับวิธีการตอบสนองให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน เพื่อให้นักเรียนสามารถสื่อสารและตอบสนองได้หลากหลายรูปแบบ มีการปรับเปลี่ยนระยะเวลาการทำงานของนักเรียนในการทำกิจกรรม การทดสอบ หรือการเรียนรู้ทักษะต่าง ๆ ตามความเหมาะสมของนักเรียนที่มีภาวะออทิสซึม และมีการปรับจำนวนของปริมาณเนื้อหา กิจกรรม งาน และการทดสอบตามศักยภาพของ แต่ละคน เพื่อให้ นักเรียนที่มีภาวะออทิสซึมประสบความสำเร็จในแต่ละกิจกรรม สร้างทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรมการเรียนรู้เปียโน

4. ด้านสื่อ

ในการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน ควรเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับพื้นฐานความรู้ของผู้เรียน โดยสื่อการเรียนการสอนที่ดีที่สุด คือ ตัวผู้สอนและการสาธิตให้ดูเป็นตัวอย่าง วิธีนี้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเลียนแบบและจดจำได้ง่ายและถูกต้อง ทั้งการเคลื่อนไหว การร้อง และการปฏิบัติเปียโน เป็นต้น

5. ด้านการวัดและการประเมินผล

ผู้สอนควรมีการวัดและประเมินผลทุกครั้ง เพราะผลที่ได้จากการวัดและประเมินผลจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขในด้านการสอนของผู้สอนต่อไป บางครั้งผู้สอนมีการวัดและประเมินผลด้านพฤติกรรมของนักเรียนที่มีภาวะออทิซึมด้วย เพื่อเป็นการช่วยเหลือและแนะแนวทางให้กับผู้ปกครองต่อไป

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยพบว่า

1. ผู้ปกครองปกปิดข้อมูลของนักเรียนที่มีภาวะออทิซึม ทำให้ผู้สอนต้องใช้เวลามากในการเรียนรู้ ทำความเข้าใจ และปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียน
2. สำหรับนักเรียนที่มีภาวะออทิซึมบางคนไม่สามารถเรียนสาระดนตรีได้ครบถ้วน เช่น การอ่าน เป็นต้น เนื่องจากการอ่านโน้ตมีความยากและซับซ้อนเกินความสามารถของนักเรียน
3. สถาบันที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้เปียโนและเครื่องดนตรีอื่น ๆ สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษมีไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียนที่มีจำนวนมากขึ้น
4. ในการปฏิบัติเปียโน นักเรียนที่มีภาวะออทิซึมสามารถเล่นได้ถูกต้อง ครบถ้วน และแม่นยำ แต่มีปัญหาด้านอารมณ์เพลงที่เป็นเรื่องซับซ้อนสำหรับนักเรียนกลุ่มนี้
5. ในประเทศไทยสื่อการสอนที่เหมาะสมกับนักเรียนที่มีภาวะออทิซึมมีไม่เพียงพอ ดังนั้นผู้สอนแต่ละคนจะต้องศึกษาหาความรู้และใช้ความคิดสร้างสรรค์เพื่อนำอุปกรณ์ต่าง ๆ มาประยุกต์เป็นสื่อการสอนที่เหมาะสม
6. นักเรียนที่มีภาวะออทิซึมจะมีความไว้วางใจในบุคคลยากกว่านักเรียนปกติ ดังนั้นผู้สอนควรให้เวลากับนักเรียนกลุ่มนี้ไม่เพียงแต่ในชั่วโมงเรียน อาจมีการพูดคุยหลังเลิกเรียน ทานข้าวร่วมกัน เพื่อทำให้นักเรียนที่มีภาวะออทิซึมไว้วางใจ สนับสนุน ทำให้ง่ายต่อการจัดการชั้นเรียนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงานวิจัย

1. ผลการวิจัยนี้เป็นเพียงแนวทางและเป็นตัวอย่างของแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เปียโนสำหรับนักเรียนที่มีภาวะออทิซึม ดังนั้นการนำไปใช้จึงควรมีการปรับเปลี่ยนและประยุกต์ให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน
2. ผู้สอนควรมีประสบการณ์การสอนนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ และมีความรู้ ความเข้าใจ นักเรียนที่มีภาวะออทิซึม เพื่อจะสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้เปียโนสำหรับนักเรียนที่มีภาวะออทิซึมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

การทำวิจัยครั้งต่อไป ควรประยุกต์ใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เปียโนสำหรับนักเรียนที่มีภาวะออทิสซึม เพื่อพัฒนาต่อยอดในการนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่มีภาวะออทิสซึมและเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เปียโนสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษอื่น ๆ ต่อไปจะเป็นประโยชน์ยิ่ง

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- ชาย โปธิสิตา. (2554). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- จีรรัตน์ เอี่ยมเจริญ. (2551). *ชุดการสอนการใช้เพเดิล สำหรับนักเรียนเปียโนชั้นกลางตอนต้น*. ศิลปกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ทีศนา แคมมณี. (2555). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธิดา สุนทรนาถ. (2553). *การนำเสนอแนวทางการพัฒนาการสอนเปียโนระดับชั้นต้นของหลักสูตรเปียโนอัลเฟรดสำหรับสถาบันสอนดนตรีเอกชนในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2555). *ดนตรีศึกษา หลักการและสาระสำคัญ*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ตรีรัตน์ อุภักดิ์โพธิวัฒน์. (2552). *มหัศจรรย์ 1 to 5 ไม่มีใครในโลกเล่นเปียโนไม่ได้*. ปทุมธานี: เวิร์คพอยท์.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2554). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- Adamek, M. S., & Darrow, A. A. (2010). *Music in Special Education*. Maryland: The American Music Therapy Association.
- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5th ed.). Arlington, VA: Author.
- Flatau, C. (2011). *Creative piano teaching*. Illinois: Stipes Publishing L.L.C.
- Eagleton, M. (2008). *Universal design for learning*. Retrieved from www.ebscohost.com.
- Gabraeal, G. (2001). *Playing piano might make you smarter*. Retrieved from <http://brainconnection.positscience.com>.
- Gargiulo, R. M. (2009). *Special education in contemporary society an introduction to exceptionalty*. SAGE.
- Hourigan, R., & Hourigan, A. (2009). *Teaching music to children with autism: Understandings and perspectives*. *Music Educators Journal*, 96(1), 40–45.

Hammel, A. M., & Hourigan, R. M. (2013). *Teaching music to student with autism*. Oxford: Oxford University Press.

Jimenez, S. D. (2014). *An Exploration of teaching music to individuals with autism spectrum disorder*. Seattle: Antioch University.